

Posudek oponenta disertační práce studenta Pavla Krále

Rozvoj diskrétní psychopatologické symptomatiky u účastníků zahraničních misí

předkládané v roce 2017 na Katedře Psychologie FF UK

I. Stručná charakteristika práce

Autor studuje rozvoj diskrétní psychopatologické symptomatiky u vojáků – účastníků zahraničních misí. Práce je členěna na dva základní celky: teoretickou a empirickou část. Teoretická část je zaměřena na shrnutí dosavadních teoretických poznatků, týkajících se prostředí vojenských misí a psychopatologie. Autor zde zdůvodňuje, proč se místo klasického studia dobře popsaných nosologických položek vydal složitější, ale modernější cestou měření psychopatologie

Empirická část zahrnuje výzkumné hypotézy v testovatelné podobě, metodologická východiska a charakteristiku výzkumných souborů. Výsledkem jsou nálezy diskrétní psychopatologie, která se objevuje u účastníků zahraničních misí oproti vojákům, kteří v misi dosud nasazeni nebyli.

Stručné celkové zhodnocení práce

Práci považuji za velmi dobrou.

II. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. *Struktura argumentace.* Výklad je srozumitelný, práce je přehledně členěna. Jen postrádám shrnutí nejdůležitějších výsledků v jedné tabulce. Jejich číselné vyjádření by mohlo být též v abstrakti.
2. *Formální úroveň práce.* Formální úroveň práce je velmi dobrá. Práce je vizuálně přehledná a dobře graficky zformátovaná
3. *Práce s prameny či s materiálem*

Autor pracuje velmi dobře se sekundárními prameny. Vytkl bych mu pouze malé užívání pramenů českých, které se zabírají teoretickými východisky jedné ze základních myšlenek práce, tj. opuštěním nosologických jednotek a studiem základní psychopatologie. Tato problematika patří k jedním z nejkontroverznějších témat v současné psychiatrii (Vevera 2016) a je v českém písemnictví diskutována. Konkrétně fakt, že v psychiatrii i nadále používáme ateoretický, na etiologii rezignující operacionální přístup. Je zřejmé, že přinejmenším některé diagnostické kategorie mají dimenzionální charakter. To znamená, že jen míra a kontext projevu daného fenoménu určují, zda jej lze chápat jako chorobu, nebo zda ještě spadá do adaptivního chování přiměřeného dané situaci (Libiger 2009, Balon 2009). Ukazuje se, že psychiatrické diagnostické systémy se pro svůj ateoretický, na etiologii rezignující operacionální přístup se po čtvrt století vyčerpaly a je nutný návrat k základním psychopatologickým fenomenům (Horáček 2008)..

Autor je ale naopak velmi dobře obeznámen s jinak neznámou literaturou a armádními výzkumy např. Bojsters.

Na straně 94 autor uvádí, že suicidalita je v USA 9 na 10 000. Zřejmě jde o překlep a myšleno

je 9 na 100 000 (viz Kochanek 2016)?

Způsob sběru a zpracování materiálu odpovídá testovaným hypotézám a interpretace výsledků, kterou autor předkládá, se o ně opírá. Postrádám pouze informace o dotazníku z obranného psychologického výzkumu Bojsterses. Tato práce není veřejně dostupná, což nechápu a považuji za chybu. O žádná citlivá data se nejedná, naopak jejich nedostupnost zabraňuje kritickému hodnocení, které je v ostatních státech obvyklé. Jsou u dotazníku, který je v posuzované práci částečně převzat známý interní a externí validita? Jaká je validita a reliabilita autorem použitého dotazníku?

4. *Vlastní přínos* Autor přináší vlastní originální data. Nezabývá se klasickými nozologickými jednotkami ale analyzuje základní psychopatologické fenomény, což je v souladu s nejmodernějšími trendy v psychiatrii. Z práce vyplývají další praktické implikace, které zde nejsou dostatečně rozvedeny. Proto se na ně ptám v doplňujících otázkách.

5. Dotazy k obhajobě

1) Jaký je názor autora na používání (dle autorova vlastního vyjádření) politicky korektních termínů jako posttraumatický stres či nejrůznějších symptomů (balkánský, kambodžský) místo psychických poruch jasně vymezených v MKN 10?

2) V úvodu na str. 32 a 33 popisuje autor debriefing, který označuje za jeden ze základních principů krizové intervence. Současná psychiatrická literatura a výsledky randomizovaných kontrolovaných studií ale tuto intervenci nedoporučují. Jaký je názor autora na aplikaci debriefingu po stresové události?

3) Autor popisuje klasickou základní odpověď na stres, kterou je boj nebo útěk a přidává i nověji popsanou třetí možnost zamrznutí nebo ztuhnutí. Bylo by vhodné, aby na tomto místě komentoval i další nově popsanou odpověď (omlouvám se ale neznám její správný český překlad) „tend and befriend“ popsanou profesorkou S. Taylor z UCLA v r. 2010?

4) Jaké budou praktické implikace teoretické části studie? Především úvah o disimulaci příznaků, které vedly autora k výběru kontrolní skupiny?

5) Jaké budou praktické implikace empirické části studie?

III. Závěr

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a v předběžně ji klasifikuji jako *prospěl*.

Literatura

Horáček J. Prolegoména ke každé budoucí psychiatrické nosologii (jež se bude moct státi vědou). *Psychiatrie*. 2008;12:82–87.

Libiger J. Klasifikace v nesnázích. *Supplementum. Psychiatrie*. 2009;3:116–122.

Balon R. Quo Vadis DSM? *Supplementum. Psychiatrie*. 2009;3:123–126

Vevera J. Kontroverze v psychiatrii (pp.129-137) in *Kontroverze v současné medicíně 2016*

Taylor, S. E.; Klein, L. C.; Lewis, B. P.; Gruenewald, T. L.; Gurung, R. A. R.; Updegraff, J. A. (2000). "Biobehavioral responses to stress in females: Tend-and-befriend, not fight-or-flight". *Psychological Review*. **107** (3): 411–429

Kochanek KD, Murphy SL, Xu JQ, Tejada-Vera B. *Deaths: Final Data for 2014*. Hyattsville, MD: National Center for Health Statistics; 2016. *National Vital Statistics Reports*; Vol 65, No 4.